

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben
minden szombaton.

Előfizetési ár:
Egész évre 3 frt | Fél évre 1.50.

Főszerkesztő és laptulajdonos:

Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST

VI., Érekek-utca 2. szám.

TARTALOM: Népoktatási törvényünk revíziója. — Egészségtan az iskolában s az iskolán kívül. Csáky Elek. — Egyesületi élet. — Tárca: Házassági ajánlat. Mátray József. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Rövid hírek. — Hirdetések.

Népoktatási törvényünk revíziója.

(Folytatás és vége.)

De nézzük, mit mond a biz. titkára a törvény bírálatánál tovább az V. fejezetről. Azt mondja ugyanis, hogy: »Az igazsággal meg nem egyező pl. az, hogy a törvény elismer felekezeti jellegűeknek oly iskolákat, a melyeket a politikai község a saját vagyonából tart fenn, s csupán azért hagyja meg a felekezeti jellegét, hogy eddig is ilyenek tartották s a fenntartó község helyett az *egyházi hatóság* dirigált (!) benne. Tehát egy helytelen, igazságtalant, s így rosszat fenntartottak csak azért, mert már ilyenek találtak. Mi volna ez más, mint bizonyos *egyházi hatalmak érzékenykedésére való tekintettel feláldozása a jognak, igazságnak nemzeti, állami magasabb érdekeknek.*«

Félrendszabálynak mondja az előterjesztés a törvény ama intézkedését, mely szerint a felekezeti iskolák fennmaradását megengedi oly helyeken is, ahol épen az iskolák hiányossága, vagy az általános érdeket ki nem elégítő volta miatt közs. (ill. állami) iskola felállításra vált szükségessé. S azt állítja, hogy ott a hol a hitfelekezet az állam daczára is erőlteti a saját iskolájának fennmaradását: ott már a *különböztető hajlamok harcza* áll szemben az általános érdekekkel, a mit egy országos törvénynek nem volna szabad megengednie.

A mi a munkálatnak azt a részét illeti, mely a népoktatási törvény bírálatával foglalkozik, a fenebbiekben a magunk szempontjából számot adni törekedtünk, s az idézett szemelvényekből láthatják olvasóink, hogy mennyi jóakarát nyilvánul abban a fekezeti iskolák iránt!

A *tannyelv, az adminisztráció, az iskolaszék és tanfelügyelők*ről szóló része a bírálatnak megállja helyét, s a tanítók nagy többségének óhaját tolmacsolja. Végül a törvény bírálatát a következőkkel fejezi be: »A közoktatási kormány körében, azt hiszem, megerősíthetik azt az állítást, hogy országszerte az unalomig tele van a levegő a tanítószék ügyeivel, bajaival. Talán egyetlen miniszterium sem bővelkedik annyi panasz, vizsály fe-

gyelmi ügy elintézésével, mint a közoktatási. Lehetetlen, hogy ne tűnt legyen fel ott is ez az állapot s ne keressék kíváncsian — az okokat. *A legeslegtöbb esetben nem a tanítószékben van a hiba* (ezeknek legfeljebb az a bűne, hogy nem bírván krisztusi türelemmel, lehetetlen örökkön örökké szóltan megadással nézniök és tűrniök a minden oldalról szünös szüntelen rajtok rágó tökéletlenségeket); *hanem az iskolaszéki és tanfelügyelői intézmény körében uralomra jutott állapotokban van a bajok forrása.*«

»Ezeket az állapotokat pedig maga a népoktatási törvény idézte elő azon — említett — rendelkezéseivel, melyeknek természetes következményei, hogy nem az ezen intézményekhez kötött célok valósultak meg, hanem azoknak épen az ellentétei.«

Az előterjesztésnek most ismertetett része, mely a népoktatási törvényt veszi bírálat alá, elegendő arra, hogy sejtse velünk ama javaslat szellemét, melyet a »Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága«-nak titkára a népoktatási törvény módosítására nézve kidolgozott.

A munkálatnak e része a következőkkel van bevezetve: »A népoktatási törvényünk — vagy ma már így is mondhatjuk: törvényeink — módosítására vonatkozó bizalmakat általánosságban kétféle főszempont köré csoportosíthatjuk; az egyik az, hogy bizonyos tekintetekben a törvényen *elvi* módosításra is szükség van; a másik, hogy a törvénybe foglalt elvek jó része megmaradhat, de épen ezeknek a megtartandó elveknek a gyakorlati életbe átvitele, tehát megvalósulása érdekében szükséges a törvény paragrafusaiiba öntött intézkedéseket olyképpen módosítani, hogy a benne *rejtőző* elvek ne teoretikus malasztok, hanem a nemzeti életnek alkotó részei legyenek.« Tehát elvi módosításra alig van szükség, csak a meglévő törvényben rejtőző elvek megvalósítása az óhaj! Hát ehhez törvény revidálás nem is kell, elegendők erre a rendeletek is.

Hanem hát lássuk csak, hogy az előterjesztés miket javasol a törvény módosítására!

Az I. fejezetben az általános tankötelezettség elvének gyakorlati megvalósulása érdekében ki kell

mondani, hogy a *megélhetésnek* — a magyar állam kötelekén belül — e kötelességteljesítés elengedhetlen feltétele. Sőt kimondatni óhajtja, hogy a család-alapítás, vagyis a házasságkötés feltételei közé is oda tartozzék a népiskolai kötelezettség teljesítésének igazolása.

Nézetünk szerint ezek csak jámbor óhajtások, mivel kivihetlenné tartjuk. Maga az igazgató-tanács sem kívánja, hogy a házasságkötések feltételei közé a népiskolai kötelezettség teljesítése felvétsék. A taníttatás szabadságára vonatkozó elv helyett annak törvénybe ígatusát véli jónak, hogy minden magyar állampolgár a gyermekét köteles *nyilvános* iskolába járatni. Ennek ellenében az igazgató-tanács a taníttatás szabadsága elvét fenntartandónak véli, s azon óhajának ad kifejezést, hogy házi tanítással csak tanítói oklevéllel bírók foglalkozhassanak, s hogy az ily házi tanítók után az illető családok a nyugdíjárulékot fizessék s ezek is az országos nyugdíj kötelekébe tartozzanak.

A II. fejezetben kimondandónak tartja, hogy Magyarországon a népnevelésügy nemzeti ügy és kizárólag az állam feladata, joga és kötelessége. Erről már annyit hallottunk s olvastunk, hogy unalmas lenne vele ezuttal is bővebben foglalkoznunk. Mégis az előterjesztés zárjel között megjegyzi, hogy: »Azok megnyugtatósára, akik azt kérdeznék, hogy ily feltételek mellett mi indítsa pl. a hitfelekezeteket arra, hogy áldozatokat hozzanak iskoláik fentartására, ez a felelet: A felekezetek az iskola-fentartás terheiért viszonzásul azt a jogot élvezik, hogy az iskolában saját egyházi céljaikat körülményesebben, behatóbban kultiválhassák; bizonyos irányban közvetlen felügyeletet gyakorolhatnak; a tanítót nemcsak — saját céljaik szerint — maguk választják, hanem egyházi ügyeiket illető melletteendőkre is alkalmazhatják.« Hát hiszen na-

gyon szép dolog, hogy a javaslat a felekezetekkel szemben ennyi kegyet tanusít. De hamar megbánja, a mikor közvetlenül utána a III—IV. fejezetben azt mondja — hogy »A hitfelekezetek által felállított népoktatási tanintézetek«-ről szóló III. fejezete a törvénynek *teljesen törlendő*. E kívánságot az igazgató-tanács a következőképen óhajtja kifejezni: »Azoknak az iskoláknak, melyeket nem az állam tart fenn, az államhoz való viszonya külön fejezetben együttesen rendeztessék.«

Bennünket közelről érint és érdekel a javaslat azon része, melyben az V. fejezet módosítása, illetőleg az az iránt táplált óhajtás nyer kifejezést. »Megváltoztatandó a törvény azon intézkedése, hogy felekezeti jellegű lehet az oly iskola is, amelyet a politikai község tart fenn, ha az a törvény keletkezése előtt felekezeti jellegű volt. (Ha már az elnevezést az iskolafentartóktól vesszük, akkor helytelen egy régi rossz szokásból eredő hibát törvényesíteni, csupán azért, hogy bizonyos körök és egyének jogtalanul gyakorolt hatalmát ne érintsük. Különben és régi igaz közmondás, hogy: »a szokás, ha rossz, nem egyéb, mint régi bűn.« Nemzeti ügyet rendező országos törvénynek pedig nem feladata bűnöket állandósítani csak azért, hogy azok már régiek.) Törvénybe iktatandó, hogy oly helyeken, ahol a népoktatásügy igényeiről a politikai község vagy az állam által felállított iskolákban gondoskodva van, sem felekezetek, sem mások által fentartott iskolának helye nincs. (A népiskoláknak nem az a célja, hogy az államéletnek vagy társadalomnak *minden frakciója*, vagy éppen minden egyén, *a maga külön céljaira az iskola intézményét kiszákmányolja*; hanem az, hogy a nép művelődése előmozdittassék. Ha erről a célról a népoktatásügyre kizárólagos joggal bíró tényező akár községi, akár állami iskola felállításával már

TÁRCZA.

Házassági ajánlat.

Nem tartozom azok közé, kik, ha ujságot vesznek kezükbe, mindjárt az apró hirdetések között kutatnak. Én ezt megfordítva, rák-módra cselekszem.

Néha-néha azonban belekukkantok az apró hirdetésekbe is. Nagyon természetesen azért, hogy azokon a különféleségeken olykor-olykor jót nevessek.

Nem régiben a »Pesti Napló« egyik számában az apró hirdetések között egy házassági ajánlat vonta magára figyelmemet. Ha nem tanító közölte volna, talán nem is érdekelt volna, de így, mert egy kollega írta, elolvastam.

Hangzik így: »Házassági ajánlat. Fővárosi tanító vagyok, 2000 frt évi jövedelmem van. 30 éven innen vagyok még, s mint mondják, elég csinos gyerek is. Adósságom nincs. Ugy érzem, hogy megundorodtam a léha legény élettől, s vágyódom a csendes, békés családi tűzhely után, mely boldogságot, meglegedést nyújt. Olyan — csinos leányt keresek, tisztességes és komoly szándékból, a ki a

mellett, hogy csöndes, szolid s jámbor természetű (mint én is vagyok) természettel van megáldva, a ki ért a házvezetéshez, s a magyar gazdasszonyi erények megvannak benne — meg az én jövedelmemnek megfelelő tőkét képviselő hozomány-nal is rendelkezik. Én ígérem, hogy szeretni és becsülni fogom mindvégig. A ki tehát hajlandónak érzi magát hozzám feleségül jönni, az tegye meg ajánlatát a lap kiadóhivatalába »Jámbor 4146« jelige alatt

»Igy szól az ének, eddig van az ének.«

Beszélhetnek, lamentálhatnak nekem már a fővárosi tanítók, hogy nem tudnak megélni, oly nyomoruságos fizetésük van. Itt van a »Jámbor 4146« ajánlata, megzáfolja a keserű kifakadásokat.

Szája vallomása szerint 2000 frtja van; hát ebből egy tanítónak nem lehet megélni?

De én azt hiszem, hogy »Jámbor 4146« csak házassági ajánlatában bír 2000 frttal. Nemde?

Mókázik csak s a hiszékeny női szíveket lépve akarja csalni.

116 szóban hirdeti magát, pedig ez is kóstál valamit. Adóssága nincs, ami szép dolog. 30 éven innen van s még hozzá csinos is. Ez is szép. Megundorodott a léha élettől; ez már nem szép do-

gondoskodott, akkor nem engedhető meg, hogy vele szemben az általános célokkal *ujat húzó* más irányú törekvések sikra szálljanak s a *népoktatás* általános érdekeit veszélyeztessék.) Hát, biz' ez kérem igen nagy mondás! Vagy talán az iskolák államosítása iránti törekvéseknek nem az a célja, hogy az iskolát a maga céljainak kivételére kizsákmányolja? Nagyon természetes, hogy pl. a katolikus iskolák katolikus jellegének fentartása cél, még pedig nagyon is indokolt, a mennyiben az állami törvények keretén belül a saját és az állam érdekében *nagyobb gondot fordít a vallás-erkölcsös nevelésre*, a mire kétségkívül mai napság igen nagy szükségünk van. De nem is kívánja a fentebbi pont érvényre jutását maga az igazgatótanács sem, amikor azt úgy óhajtja módosítani: »Oly helyeken, a hol a népoktatásügy igényeiről a politikai község vagy az állam által felállított iskola által gondoskodva van, az államnak jogában áll a mások által fentartott oly iskolákat megszüntetni, a melyek az általános igényeknek meg nem felelnek.« Hiszen az államnak a törvényben gyökeredző ezen joga eddig is meg volt, s hogy nem érvényesítette, az — úgy hisszük — csak a felekezetek érdeméül tudható be, amennyiben a beavatkozásra okot nem szolgáltattak.

Az előterjesztés többi részével nem is foglalkozunk.

Az eddig elmondottakból eléggé világosan látható, hogy az országos bizottság óhaja a törvény módosítását illetőleg mily szellemű, s hogy miként fogadják azt a hazai tanítószázad nagyobb felét kitevő katolikus tanítók.

Mindinkább kifejezettebb lesz, különösen a fővárosi tanítók törekvése, mely a *vallásos* nevelésnek és egyáltalán a *nevelésnek* az iskolákból való kiszorításában áll.

log. Tehát az, ki tanító, léha életet folytat? Nem tudtam még azt idáig, hogy az, kire oly fontos feladatok lelkiismeretes végzése van bízva, léha életet folytat. Hisz a tanító élete csak hasznos munkálkodás lehet, nem pedig léha élet.

A ki magát fiatalágában a léha életnek adja át, az olyan hogyan kívánkozik a családi tűzhely után? Hisz az annak a nőnek, ki az ily »Jámbor 4146«-féle ajánlatnak felülne, életét keserítené meg. A helyett, hogy családi boldogságot alapítana, alapjában dálna fel azt.

Pedig ha valakinek, úgy annak a tanítónak, ki testtel, lélekkel annak a munkának szenteli magát, melyet hivatásból magára vállalt, szüksége van a családi boldogságra. Hogy pedig azt feltalálja — szerintem — nem szükséges a lapok apró hirdetéseihez folyamodnia.

Utolsó eszköznek tartom én azt, mikor valakinek önmagát kell árúba bocsátani s nagy hangon hirdetni: ki ad többet értem. Elitélem ezt úgy a nők, mint a férfiak részéről. Van arra más alkalom. Mint tanítónak, ki állásánál, intelligenciájánál fogva — ha nem is magas — de a »középmagas« körökben megfordul, bő alkalom nyílik a nőkkel való megismerkedésre. Ha nem is az első,

Egészségtan az iskolában s az iskolán kívül.

Ha az öregebb néptanítók ezen értekezésben újabb dolgokat nem is fedeznek fel, talán az újabb generációból való kartársak böngészhetnek ki némely megszivlelendő dolgot, különben pedig nem lehet közömbös előttünk az egészségtanból való értekezés, mert a tantárgyak meg a tananyag sokasága miatt talán éppen az *egészségtan* az a mostoha tantárgy, mely iskoláinkban kevés figyelemben részesül s amelylyel legkevesebbet foglalkozunk. Pedig hajh! az a sok kis koporsó, mely úgy tél folyamán a temetők biróalmát népesíti, talán a mi lelkiismeretünket is nyomhatja. S ha a holtak biróalmája ily rohamosan népesedik, oda jutunk, hogy — nagy Széchenyiként — még az apagyilkosnak is meg kell kegyelmezni.

Hazánk szeretett néptanítói, kath. kartársak, kik az isteni Mester utódjainak valljátok magatokat, mentsetek fajunk pusztulását, mentsetek a kisdedeket! Nem adatott ugyan emberfeletti hatalom, s erő és tudomány senkinek sem, de nekünk van — s kell lenni szeretetnek, áthatva kell lenni a ker. felebaráti kötelesség ama magasztos érzelmétől, mely által a népnek önkéntes gyámolói, oktatói s tanácsadói és szükségökben segítői lehetünk. Ha egyenkint és együtt fáradozunk a közegészség fenntartása és ápolásában, úgy kettős célt szolgálunk t. i. a szellemi művelődés alapjának lerakását s a testi erő fejlesztését. A hazának nemcsak szellemileg kiművelt, hanem testi erőben is viruló nemzedékre van szüksége.

Mint fennebb emlitem, e néhány sorban új dolgot nem mondok, új teóriákat, a ragályos betegségek megakadályozására nem állíthatok fel, hanem csak jelezem a *módokat*, melyek által a közegészség ápolására s fenntartására hathat a tanító az iskolában

de a többszöri látogatás után ki lehet érezni, ki viseltetik irányunkban vonzalommal. »A rokon szívek hamar megértik egymást.« Egymás kiismerése után válaszsza magának a tanító azt a nőt, kivel a boldog, békés családi otthont véli megalapíthatni. Azon nőt, kinek lelkületét, jóságát, szerénységét, vallásos érzelmeit, az élettel kibékülő, a bajokban megnyugvó, a csapásokat békéntűrő természetét kiismerte: bátran fűzheti magához sűrű tartó kötelékkel. Ily nővel lesz boldog családi otthona, melyre szüksége van.

Hisz kivel oszsa meg bánatát, keservét, ha nem élte párjával? Kihez meneküljön — üdülés végett — nehéz munkája után, ha nem a jószívű hitveshez? A gond, bánat fellegét mi oszlassa el homlokáról, ha nem a hitvesi csók? Oszszak meg egymás között az élet terhét! a közösen megosztott teher csak félteher lesz.

A 2000 frt hozomány nélkül is lehet boldog családi élet. De a »Jámbor 4146« családi boldogságához okvetlen kellene a 2000 frt. Addig míg tartana belőle, boldognak érezné magát

Ha elfogyna, szakítana mindennel s még nagyobb hangu házassági ajánlatot tenne közzé a lapok apró hirdetéseihez.

Mátray József.

közvetlenül a gyermekek oktatása által, s ezek által közvetve — az iskolán kívül a szülőkre.

Azért szólok 1-ór a levegőről és a tisztaságról, 2-ór a vérképződésről és a ragályos betegségek megakadályozásáról.

I. A levegő fontosságát az élet fenntartására s a testi egészségre nézve szükségtelen bizonyítgatnom. Az orvosok, meg a tapasztalás eléggé bizonyítják a rossz levegő testsenyvesztő hatását. Nézd a bányák napvilágtól elvont üregében dolgozó bányamunkás görnyedt alakját; nézd a szivar- és gyufagyári munkások és munkásnők vértelen, sápadt arcát és sorvadásnak indult termetét; nézd a börtönben sinlődő rab görvélykóros állapotát, s végre nézd falu helyen, az uraságok által egy szobába zsufolt eselédek tüdősorvadásos, ótvaros s különféle szájbetegségben nyavalygó gyermekeit: előtted lesznek az élő példák, mint akiken a rossz levegő viszi végbe az egészséget veszélyeztető munkáját. Igaz, ezeken nem segíthet a tanító, de oda állíthatja például, bizonyosságul növendékei elé s ebből megértik azok a rossz levegő káros hatását. Így intheti növendékeit, hogy rossz levegőjü, szellőzetlen s nedves, dohos szobában tartózkodni nem egészséges. Magyarázza meg nekik, hogy a rossz levegőben való tartózkodás a szervezet s különösen a tüdő működését zavarja, csökkenti. S ha a szervezet meggyengül, könnyebben ragad a fertőző betegség is.

Hosszura nyulna értekezésem, ha a levegő alkatrészeit s annak életműködésre szolgáló czélját sorolnám fel, miket jó megértetni a növendékekkel; azért áttérek a tisztaság ápolására az iskolában. Bizony kedves kartárs, nekünk kell személyesen felügyelni, hogy növendékeink tiszták legyenek. Szegény népünk sokszor nagyon is piszkos munkával levén elfoglalva, gyermekét nem fűroszthatja, parádeztathatja. No meg (szerintük) nem is illik parasztgyermeknek hétköznap is tisztán járni...

Közös mosdó-edény és fésű tartása az iskolában, esetleg az ismételtlen borzasan vagy mosdatlanul iskolába jövő növendék hazaküldése tisztálkodás végett, a hanyag vagy könyelmű szülőt is megszégyenítheti és gyermeke tisztaságára való gondoskodásra vezetheti. De a növendékeket mindjárt kezdetben rászoktathatja a tanító a tisztaságra pl. így: az első héten iskolájában növendékei felett vizsgálatot tart, megjegyezvén, hogy egyiket-másikat nem találta tisztán, tehát holnap ismét megvizsgálja őket. Ezt néhányszor ismételve, előre figyelmeztetvén őket a vizsgálatra, utóbb pedig minden előleges figyelmeztetés mellőzésével vezényli: »kezeket a padra fel, szemembe nézz« s egyenkint megvizsgálja őket tetőtől-talpig; a hanyagokat megintí, többszöri intés után megmosdattatja, megfésülteti. Az a vizsgálatra fordított néhány percz áldásos leend a tanítványok testi- és ruházati tisztaságára, s így a közegészség ápolására.

Némelykor még a szülők balhiedelmének lerontásával is kell küzdeni a tanítónak, a közegészség fentartása érdekében. Egyik községben pl. az anyák pénteken egyáltalán nem akarták megfésülni leány-

käikat. Ugyanis csupán babonás hiedelemből azt állították, hogy a pénteken fésülködő asszonyszemély elveszti Mária pártfogását s gyakori fejfájása leszen. Az okos szó, a vallásos érzelmet nem rontó felvilágosítás használt, mondván nekik: »ilyen okoskodás nem ker. kath. szülőkhöz illő, mert szl. vallásunk tanai a tisztálkodást, a test tisztába hozatalát nem tiltják, sőt még a pogányok vallása is a naponként többszöri mosakodást előírja.« Aztán megragadhatja a tanító az alkalmat, hogy példaként felemlítse, miszerint a gazda naponkint megvakarja jószágát, hogy annak bőrét tisztán tartsa, mert az állatok betegségét is legtöbbször a bőr tisztátalansága okozza, tehát az ember ne legyen hátrább az állatnál... Általában a naponkénti mosakodásra szoktassa a tanító tanítványait, megmagyarázván azt is, hogy aki esténként lefekvés előtt lábait is megmossa, ment lesz a fej vértóulásától, altesti bántalmaktól stb.

II. Midőn a vérképződésről szólunk, okvetlenül a táplálkozás szabályait kell felsorolnunk. Amennyiben pedig a tanító nem ellenőrizheti az étkek megválasztását: csak arra adjon utasítást növendékeinek, hogy örökösen ne tömjék magukat; ne egyenek meg olyant, ami megárthat nekik. A falánság a mohó evés rút szokásának elhagyására szoktassa a tanító növendékeit. Mivel a pór nép mohón fal és forrón szereti az ételt, magyarázza meg növendékeinek ennek káros hatását. A mértéktelenség és falánság pedig butaságra, együgyűségre vezetvén, ezt értessük meg a növendékekkel.

A vérképződésre, a testi egészség fentartására az anyagcsere rendes lefolyása főkéllék: a növendékeket ebben is bizonyos rendhez kell szoktatni.

A ragályos betegségek megakadályozásában határozottan működhetik közre a tanító. Első sorban a gyermekekkel ismertesse meg a különféle ragályos betegségeket, utmutatást adván nekik azok elkerülésére. A babona és kuruzslás iránt undort gerjeszzen fel bennök, hebizonyítván annak haszontalan, sőt sokszor káros voltát.

Vegyen fáradságot a lelkiismeretes tanító, hogy különösen a téli estéken népszerű nyelven irt orvosi szakmunkákból felolvasásokat tartson a felnőtteknek. Így értesse meg velők a himlő, vörheny, tifusz, torokgyík stb. veszedelmes és fertőző betegségek ragályos s pusztító voltát. Mert a nép a maga gyarló eszével nem képes felfogni a láthatlanul gyilkoló miazmákat, bacillusokat, annak kézzelfogható bizonyíték s eszével felérthető magyarázat szükséges.

De ne csak ismertessük a ragályos és fertőző betegségeket, hanem az azok ellen való czélszerű védekezési módokat is ismertessük. Egyben figyelmeztessük őket a hatóságoktól utasításképpen kiadott rendeletek pontos betartására s láttassuk be velők, hogy azok az ő javukat czélozzák.

A közegészség ápolásáról csak egy két sort vetettem papírra, de azok betartása, utánpótlása s alkalmazása százak javát előmozdíthatja. Bővítsd ki kedves kartárs tudományod erejével; de mindenek felett szereteted melegével s felebaráti ker.

kötelesség érzeted tudatával, karold, ápolj a közegészséget s akkor azok a ragályos nyavalyáktól megmentett kisdédek, meg az édes szülék hálakönyein megadják fáradságodért a jutalmat.

Csáky Elek.

Egyesületi élet.

A szatmármegyei róm. kath. néptanító-egyesület ápr. hó 11-én tartá évi rendes közgyűlését. E közgyűléssel kezdetét vette a szép multtal bíró egyesület II. évtizede. A gyűlést megelőzőleg az egyesület tagjai szt. misét hallgattak a székesegyházban. Innen a rk. elemi iskola I. osztályába vonultak a tagok, hogy a Mondik Endre, szatmári tanító által tartott gyakorlati tanítást meghallgassák. Ennek megtörténte után a püspök ő méltósága által engedélyezett e. m. könyvtár helyiségébe gyűltek össze s kezdetét vette a minden ízében érdekes, tanulságos gyűlés. Fénypontja, kimagasló mozzanata dr. Steinberger Ferencz e. elnöknek megnyitó beszéde volt. Beszéde elején Tóth Sándornak, az egyesület 10 éven keresztül volt elnökének áldoz, ki az örök hazából tekint le az egyesületre, emlékéért hálás kegyelettel őrzi az egyesület.

Méltatja ezután a kath. tanítói hivatal fontosságát, megasztosságát. Utasításokat ad, miként ápolják a kath. tanítók magukban s a reájuk bízott gyermekekben a kath. öntudatot. Utbaigazít, tanít, mint jó atya gyermekeit.

Szünni nem akaró éljenzés követte e magasan szárnyaló, gyönyörű beszédet, melynek lecsilapultával Bodnár György indítványozza, hogy e beszéd jegyzőkönyvben örökíttessék, elnöknek jó tanácsaiért, utasításaiért jegyzőkönyvi köszönet szavaztassék; a közgyűlés ezen indítványt egyhangú lelkesedéssel elfogadta.

A közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére Erdélyi Imre alelnök és Spiri Endre e. tag kérték föl.

Bodnár György jegyző az egyesület 1893—94. évi működéséről számol be. A felolvasott jelentésből kitűnik 1) Van az egyesületnek 167 tagja: 2 tiszteletbeli, 17 alapító és 148 rendes tagja. Hoványi János sarközüzlaki és Robl Vilmos nyircsaholyi k. tanítók bekövetkezett halálával az egyesület elveszté két rendes tagját. Az egyesület vagyona az 1893. év végén készpénzben és banki letéteben 686 frt 18 kr., tagdíjhátralékban 69 frt, az országos kath. tanítói árvaház alapja 123 frt 7 kr. Az egyesület könyvtára áll 272 kötetből.

Elnök indítványozza, hogy jegyzőnek, pénztárvizsgáló-bizottságnak jegyzőkönyvi köszönet szavaztassék. Elfogadtatott.

Következett a bíráló-bizottság jelentése a beérkezett pályamunkákról.

Jutalmat nyertek: a »Ne büntess minden csekélységért« jeligéjű. Szerzője: Zavaczky István, beregsurányi tanító.

»Még jöni fog, még jöni kell« jeligéjű. Szerzője: Ember Károly felső-bányai tanító.

»A szépet a szép által sajátíthatjuk el« jeligéjű. Szerzője: Bodnár György szatmári tanító.

A módszertant csoportból a »Tovább« jeligéjű dicséretet nyert. Szerzője: Zavaczky István.

Ember Károly indítványára közgyűlés a bíráló bizottság nehéz munkájáért köszönetet szavaz.

Bodnár Gáspár, a közgyűlés előtt Mondik Endre által tartott gyakorlati tanítás bírálója elmondja észrevételeit a tanításra vonatkozólag. Hozzászólottak még dr. Steinberger Ferencz, Erdélyi Imre, Ember Károly, Vagányi Kálmán és Balogh Kálmán, ezek után közgyűlés Mondik Endrének sikerült tanításért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Tapasztalta a bíráló bizottság, hogy több, a pályatételekre pályázó nem fektet súlyt a tételek kihirdetésénél használt megszorításra, tudniillik a tételek idegen kézzel írottak legyenek; miért is a közgyűlés Bodnár Gáspár indítványára határozatban kimondá, hogy pályázók, ha jövőben e körülményt figyelmen kívül hagyják, úgy ha munkáik jutalomra érdemesek is, a pályadíj ki nem adatik.

Erdélyi Imre indítványozza, hogy a jutalmat nem nyert munkák szerzői, ha azokat kézhez akarják kapni — poste restante — kaphatják az egyesület elnökségétől.

Ugyancsak Erdélyi Imre indítványozza, hogy püspök úr öméltóságának küszöbön levő névünnepe alkalmából hozzá hódoló felirat menesztessék.

Közgyűlés zugó éljenzés közt fogadta az indítványt, az indítvány el is intéztetett, ő méltóságához távirat küldetett.

Bodnár György a közgyűlésen jelen levő tagok figyelmébe ajánlja a Debreczenben augusztus hónapban rendezendő orsz. tanszer-kiállítást; felhívja a tagokat, hogy abban akár mint kiállítók, akár mint látogatók vegyenek részt.

Mire Ember Károly szólal föl, hogy ha körülményei engedik részt vesz e kiállításon s az ott szerzett tapasztalatairól a jövő évi közgyűlésen számol be.

Helyesléssel tudomásul vétetett. Ember Károly indítványára elnöknek a közgyűlés a gyűlés tapintatos vezetéseért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Erdélyi Imre indítványára közgyűlés a kir. tanfelügyelőségnek ama szives figyelmeért, hogy egyik tagja, Csányi Gyula s. tanfelügyelő ur a gyűlésen jelen volt, és azt éber figyelemmel kísérte kezdettől végig — jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Bodnár György indítványozza, hogy főtisztelendő Elnök Püspök úr ő méltóságának azon kegyességeért, hogy a közgyűlés megtartására a könyvtár helyiséget engedélyezte, az egyesület nevében köszönetet mondjon. Elfogadtatott.

Végül főtisztelendő Elnök ur köszönetet mond az egyesület tagjainak, hogy a gyűlést feszült figyelemmel hallgatták. Köszönetet mond a papnövélde előjáróságának, hogy a fiatal levitákat — a theologusokat — a gyűlésre vezette. A gyűlést bezárja.

Gyűlés után a társaskör üvegtermében 50 teritékű bankett volt; melyen felköszöntöket mondotak: Dr. Steinberger Ferencz Püspök úr ő méltóságáért; Ember Károly, Novák Antal nagypostért; Rákoczy György, dr. Steinberger Ferenczért

Pály Ede a pápáért, kinek az nap névünnepe volt, e beszédet az egész társaság állva hallgata; Ember Károly a papságért; Bodnár Gáspár a tanítók nejeiért; Lipeczky Elek, Bodnár Gáspárért.

Mondik Endre,
egyesületi jegyző.

Irodalom és művészet.

— „Az 1848—49-iki magyar szabadságharc története” című illusztrált vállalatból a szokott pontossággal most jelent meg a 11-ik füzet, amelyben a horvát pártütés kezdetét, a felbiztogatott nemzetiségek készülődését mondja el élénk, eleven tollal Gracza György. A füzet egy igen érdekes, s eddig kevésbé ismert okmányt is közöl. Az aradi magyar zsidók memorandumát, amelyben arra hívják fel hitsorsosait, hogy a szombat megünneplését tegyék át vasárnapra. Ez a füzet is teli van szebbnél-szebb egykoru képpel. »A füzet képei.« Az első honvédtoborzás Budapesten. — Zsidóüldözés Pozsonyban. (Egykoru rajz.) A szabadságharc nevezetesebb szereplői, akikre a harc minden körülmények közt számíthat. (Gyönyörű a »Charivári-ból Gáj Lajos. Eredetije a bécsi császári udv. levéltárban.) — Báró Jellasics József. — A horvát küldöttség Bécsben (Egykoru rajz.) Horvát tábor 1848-ban. (Egykoru rajz.) Sztralimirovics György. A karlóczai szerb nemzeti gyűlés 1848. máj. 13. (A szabadságharc idején Zágrábban készült kép.) Rajasics karlóczai szerb érsek. — Kniesamin István, szerb felkelő vezér. — Kiss Ernő honvédtábornok. (Egykoru dragouereotyp kép után).

— Szűz Mária, az ifjúságnak mintaképe, vagy az ifjúságnak ártatlansága- és buzgalomáról. Irtá Dosenbach István, Jézustársasági atya. Fordította Dr. Lessenyey Ferencz, papnőveldei hit-tanár. Szatmáron. 1894. 16.-rét 276. L. Ára 60 kr. E munka, nemcsak az ifjúság ártatlanságának nagy becsét s annak veszélyeit tárja élénk vonzó, könnyed előadásban, hanem bemutatja az óvoszereket is, melyekkel az ifjúság e legdrágább kincsét megőrizheti. Ez óvoszerek leghatalmasabbika a Boldogságos Szűz iránti buzgalom, tisztelet, ajálalosság, melynek különféle válfajait s az imádságokat is felsorolja. A művet, melyet az ifjúság nagy lelki haszonnal forgathat, melegen ajánljuk t. olvasóink figyelmébe.

VEGYESEK.

Szilányi Ferencz nagyszombati érs. helynököt, esztergomi apát-kanonokot, a tanítók nemeskeblű barátját, Ó Szentsége magas kitüntetésben részesítette, midőn házi főpapjává kinevezte. Olvasóink nevében is kifejezzük ezennel Ó Mgának őszinte szerenese kívánatinkat. Eljen!

Megérdemelt jutalom. Szokoly István bussai kántortanító, lapunk jeles munkatársa, jól megérdemelt jutalomban részesült gróf Zichy Ferencz kir. tárnokmester részéről, ki 50 frtot küldött neki, amivel nemcsak a tanításban, hanem az ifjúságnak

vállás-erkölsi nevelésében is buzgón működik és édes magyar nyelvünk terjesztésében szép sikerrel fáradozik. A levelet, amelynek kíséretében a jutalom kézbesített, méltónak találjuk a közlésre. Így hangzik:

»Tisztelt uram!

A zsöngé ifjúságnak értelmi és erkölsi vallási nevelése, valamint a fiatal gyermekszívekbe plántált hazaszeretet lévén az a két alapkö, melyekre építve egy-egyek boldogulása, mint pedig édes hazánk anyagi és szellemi felvirágzása remélhető; az én családom minden időben szent kötelességének ismerte figyelmét az ifjúság nevelésére és oktatására s név szerint a falusi iskolákra fordítani; s a gondviselés által neki osztályrészt jutott hatáskörében mindenkor iparkodott az értelmi és erkölsi-vallási műveltséget előmozdítani. Szem előtt tartván a hazaszeretet szent ügyét s tekintve édes hazánk különleges viszonyait s meg lévén arról az igazságról győződve, hogy nyelvében él a nemzet, az én elődeim a magyar nyelv terjesztésére kiváló gondot fordítottak. Seniorátusban elődeim nyomdokaiban óhajtván járni, elhatároztam, hogy valláskülömbőség nélkül tíz iskola-mestert vagy tanítót fogok 50-50 frttal megjutalmazni, kikről értesülök, hogy hivatásukban a fenjelzett két irányban buzgón és eredménynyel működnek. Hivatalbeli felsőbbsege által értesülvén, hogy Kegyed nemcsak a tanításban, hanem az ifjúságnak vallás erkölsi nevelésében is buzgón működik, s édes magyar nyelvünk terjesztésében szép sikerrel fáradozik, az 50 frtot ezennel átnyujtom jutalmul a multban tanúsított buzgalmaért s egyuttal serkentőül, hogy az a jövőre is buzditásul szolgáljon. — Kelt Zsélyben, 1894. évi április hó 22-én. Gróf Zichy Ferencz senior. — Számos ilyen derék tanügybaráttra volna szükségünk! Eljen!

Az orsz. közoktatási tanács nép- és szakiskolai osztálya mult ülésében dr. Heinrich Gusztáv elnöklete alatt az egységes középiskola kérdésében a kiküldött bizottság által készített elaborátumot tárgyalta, melyet minden pontjában elfogadott. Hosszabb vita csupán az egységes középiskola évfolyamainak száma felett támadt, mely kérdés a nép- és középiskola között való kapcsolatot érinti. A szakosztály többsége azt a javaslatot, hogy a középiskola növendékeit a népiskolának már III. osztályából vegye s ily módon 9 évfolyamossá tétessék, nem találta elfogadhatónak, mivel ez intézkedés a középiskolának nem válnék hasznára, a népiskolát pedig jelentékenyen megkárosítaná. A szakosztály ennél fogva 8 szóval 4 ellen a mai 8 osztály fentartása mellett foglalt állást. Végül kifejezést adott annak az óhajtnak, hogy az egységes középiskola szervezetének megállapítása után mindazon iskolák szervezetei is revízió alá vésessenek, a melyek a középiskolákkal kapcsolatosak. — A szakosztály az egységes középiskolára vonatkozólag különben a következőkben állapodott meg: 1. Az egységes középiskola egységes kvalifikációt ad. 2. Az egységes középiskolának minden tanulóra nézve kötelező tárgyai: Hit- és erköls-

tan, magyar nyelv és irodalom, Magyarország történelme és földrajza, latin nyelv, német nyelv, egyetemes történelem, filozófiai propedeutika, rajz valamennyi osztályban, ezenkívül a testi nevelés tárgyai. 3. A nemzeti tárgyak az eddigénél fokozottabb mértékben tanítandók. 4. Viszonylagosan kötelező tárgyak: görög, vagy a francia nyelv. 5. A viszonylagosan kötelező tárgy arra nézve, a ki választotta, ép olyan rendes tantárgy, mint a többi. 6. A viszonylagosan kötelező tárgyak négy éven át tanítandók. 7. Az első osztályban csak az anyanyelv (magyar nyelv) tanítandó. A második osztályban a latin nyelv, a harmadik, vagy negyedik évben a német nyelv tanítását kezdik meg.

Meghívó. A »Fejérmegyei Tanítótestület« székesfejérvári járási köre f. é. május hó 10-én d. e. 9 órakor tartja a polg. leányiskola nagytermében tavaszi rendes gyűlését, melyre a tagok és a tanúgy barátai tisztelettel meghívotnak. A gyűlés tárgysorozata a következő: 1) Elnöki megnyitó. 2.) Folyó ügyek elintézése. 3.) »Mely körülmények tekintetbe vételével oldhatja meg a néptanító feladatát,« előadja: Magó Károly. 4.) »A tanítói nyugdíjról,« előadja: Borsodi Mihály. 5.) Indítványok. — Székesfehérvárott, 1894. április 24-én. Az elnökség.

Kinevezés. A szatmári püspök úr Ő Mga Ember Károly VI. oszt. tanítót a tantestület megválasztása alapján főtiszt. Pemp Antal kiérdemült esperesplébános felterjesztésére általános megegyéssel főtanítónak nevezte ki Felsőbányán. Éljen!

Vigyázva a tollal. Ausztriában történt meg nem régiben két tanítóval, hogy feladatjavítás közben ujjukat megszurva a tintás tollal, vérmérgezés következtében egyiknek az ujját le kellett vágni, a másik pedig behalt. — Iskolás gyermekeknél gyakran előfordul az a rossz szokás, hogy írásközben a tollat fülük mögé szurják, vagy szájukba veszik; egy hirtelen fordulat elégséges arra, hogy szomszédját halálosan megsértse, miért is nevezett rossz szokásoknak megszüntetésére minden tanítónak törekednie kell.

A tanító nádpálcájá. A brassói járásbíróság L. J. dr. szász tanárt felelősségre vonta azért mert egy tanítványát megbotozta. A vádlott azzal védekezett, hogy csak »házi fenyítéket« használt és kijelentette, hogy a tanári konferenciák határozatai szerint a nádpálcás — szabad (!) A járásbíró, az enyhítő körülmények tekintetbe vételével, először csak a gimnázium igazgatóságától kért elégtételt, s mikor ezt nem kapta meg, harmincz forint pénzbüntetésre, esetleg három napi elzárásra ítélte a tanítót.

Ki rendelkezik a kath. iskolákkal? Furesa eset adta magát elő Szepes-Ófalván. Mult héten járt ottan a sorozó bizottság, melynek elszállásolásáról az ottani járás főszolgabírójának, tek. Vyda László urnak kellett gondoskodnia. E célra a kath. iskolaépület látszott legalkalmasabbnak és azt a főszolgabíró ur brevi manu önhatalmilag le is foglalta, a padokat kitakarította, a nélkül, hogy az iskolaszéknek vagy legalább elnökének bejegyzését kikérte, vagy előleges jelentést tett volna.

Ugy tudjuk, hogy fennálló jogrendi viszonyaink mellett az iskola tulajdonjoga a kath. iskolaszéket illeti s a főszolgabírónak nincs meg az a törvényes joga, hogy kath. iskolákkal is szabadon, tettszése szerint rendelkezhessek. Vagy odáig jutottunk volna már?

Rövid hírek. *A királyi pár jubileuma* Folyó hó 24-én volt 40 éve, hogy I. Ferencz József, akkor még csak Ausztria császára, nőül vette Erzsébet bajor királykisasszonyt. — *Iskolalátogatók.* A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Szathmáry Géza m. pécskai plébánost a magyar-pécskai, ó-pécskai, ó-bodrogi, kis-peregi, német-peregi és szemlaki, — Zettner Sebő csepeli plébánost és ottani állami elemi iskolai gondnokot az erzsébetfalvi, kossuthfalvi népnevelési tanintézeteknél az ideiglenes miniszteri iskolalátogatói teendővel megbízta. — *Huszonkilencz gyermek halála.* Szélfergeg teg Kanzas cityben szédulta az iskolát, melyben kétszáz gyermek tartózkodott. Huszonkilencz gyermek életét vesztette; sokan megsérültek, az egész épület romhalmaz. — *A miniszter* az állami és községi, továbbá társulati és magánjellegű elemi népiskolákban és a felső népiskolákban használandó író-füzetek szerkezetét, minőségét, kiállítását és használatát illetőleg szabályzatot adott ki. — *Katholikus nagygyűlések.* Hazánk katolikus polgárai tekintet nélkül arra, minő sorsa lesz az egyházipolitikai törvényjavaslatoknak, lankadatlan buzgalommal folytatják a katolikus szervezkedés megkezdett munkáját. Csak előre! — *Az orleansi szüz ünnepét* nagy fényvel ünnepelték meg vasárnap Párisban, a Notre-Dame székesegyházban. — *Tanítógyűlések.* A »Zomborvidéki rk. tanítóegylet« f. hó 17-én Zomborban a központi fiu-iskolában évi közgyűlést tart, érdekes tárgysorozattal. — *A „marosi“ r. k. tanítóegylet* pedig tavaszi vándorgyűlését Jobbágytelken tartja május 9-én. — *A budapesti kath. tudomány-egyetemre* — mint hírlik — egy zsidó tanárt akarnak kinevezni. — *Görögországban* nagy földrengés volt. Városok, falvak dőltek romba a föld haragjától és életüket veszítették a romok alatt.

Felelős szerkesztő: Dr. Zeiliger Vilmos.

Főmunkatársak: Bertalan Vince, Cenner Lajos és Lehotzky József.

EISENSCHIML és WACHTL

BUDAPEST, IV. Váci-utca 12.

Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.

Legnagyobb raktára fényképezési készülékek és kel-
lékeinek, ugyszintén minden e szakmába vágó czikkeknak.

Passepartout keretek, fényképezési kartonok,
aranyélmetszés stb. stb. gyára. Saját gyártmányu ka-
marák és állványok dus raktára.

Kézikamarák, minden nagyságban és a legújabb ki-
vitellel. Objektívok a leghíresebb czégektől

Százaz lemez a legkitünőbb fajtákban és minden
nagyságban.

Arjegyzékek ingyen és bérmentve.

U J!!! A fényképezési kézikönyve. Ára 2 frt.

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szabad. hangszer-ipar

Budapest, VII., Kerepesi út 36.

Saját gyártmányu mindennemű hangszerek és azok kellekei és alkatrészei. Mindennemű hangszerek és zenélművek javítása és hangolása szakzerű pontossággal eszközöltetik.

— Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. —

Harmonikáról külön árjegyzék kérendő.

Zongorák javítása és hangolása pontosan eszközöltetik.

A „Columbus” czimbalom verőfej megszünteti az eddigi pamutozást és czernázást, valamint azoknak tompító és kopogó hatását. — Ara a verőpálcákkal együtt, azoknak minősége szerint: frt 2, 2.50, 3.— és 3.50. — Külön a Columbus czimbalom-verőfejek párja 1 forint. Megrendelések postautánnvétellel, vagy az ár előleges beküldése ellenében.

Harmonium-különlegességek nagy választékban.

Egyházi Irók Csarnoka.

Irta: ZELLIGER ALAJOS.

580 lap. — Ara 3 frt. (Sacerdotibus erga 10 sacra) bérmentes küldéssel. Kapható a szerzőnél Nagyszombatban, valamint lapunk kiadóhivatalában.

Az 1885. évi országos kiállításon kitűnő munkáért és jó ízlésért a nagy kiállítási éremmel kitüntetve.

GAVORA JÓZSEF

egyházi ruhák, szerek, társulati és templomi zászlók műintézete
Budapesten, váczi-utca 17. szám.

Ajánlja dusan felszerelt
egyházak és kápolnák

berendezéséhez szükséges tárgyait, a legjutányosabb áron, a lehető leg-szebb kivitelben, úgy a római kath. mint a keleti ritus szerint.

Nevezetesen:

miseruhák, Ornatusok,
reverendák, czimádák,
egyházi és társulati lobogók,

szent szobrok,
csillárok, képek,

Monstrancziák, stációképek, oltárok,
úrkoporsókat,
stb. stb.

Régi ruhák ujtását, valamint tűz-aranyozást és ezüstözést elvállalja és olcsón készíti el. Arany-, ezüst- és selyem-hímzések és himzett egyházi ruhák nagy választékban.

Pontifikáló eszközök, Infulák.